

**stec
groep**

Laddertoets Crematorium Oss

Stec Groep aan Gemeente Oss

Martijn van den Bosch, Ivar Kramer & Lukas Meuleman
9 september 2019

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Achtergrond.....	3
1.2	Onze aanpak	3
1.3	Leeswijzer	3
2	Uitgangspunten Laddertoets	4
2.1	Projectprofiel	4
2.2	Plan crematorium Oss kwalificeert zich als 'nieuwe' stedelijke ontwikkeling	5
2.3	Afbakening ruimtelijk verzorgingsgebied: straal van 15 km rondom crematorium	5
3	Crematorium Oss voorziet in behoefte	8
3.1	Crematievraag: sterftepromillage en crematie-aandeel groeien komende 10 jaar.....	8
3.2	Additionele behoefte groeit naar circa 710 tot 790 extra crematies per jaar in 2029: plan voorziet in behoefte komende tien jaar in de marktregio	10
3.3	Crematorium Oss voorziet in een kwalitatieve behoefte aan een hoogwaardige en kleinschalige crematievoorziening centraal gelegen in de omgeving van Oss	11
3.4	Conclusie: beoogde crematievoorziening voorziet in behoefte en leidt niet tot onaanvaardbare effecten op leegstand in de marktregio	12
4	Behoefte kan niet binnen BSG landen	13
4.1	Plangebied voor het beoogde crematorium ligt buiten bestaand stedelijk gebied	13
4.2	Kern Oss centrale punt binnen ruimtelijk verzorgingsgebied voor crematorium	14
4.3	Beoogde plan kan niet worden gefaciliteerd binnen BSG: plan voldoet aan Ladder	15
	Bijlage: Toelichting crematiecapaciteit	17

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

U, gemeente Oss, bent voornemens om naast het bestaande Stadsmortuarium van Van Lith Uitvaartzorg, de ontwikkeling van een crematorium met bijhorende parkeervoorziening mogelijk te maken. U geeft aan dat er op dit moment wordt uitgegaan van een crematorium met een capaciteit van maximaal 700 crematies per jaar: dit maximale aantal zal u ook in het bestemmingsplan borgen. Met het plan beoogt u een completer aanbod van voorzieningen op het gebied van uitvaartbezorging te realiseren dat past bij de eisen wensen van deze tijd en bij een stad met de omvang van Oss.

Het vigerende bestemmingsplan voor het plangebied voorziet nog niet in de mogelijkheid tot ontwikkeling van een crematorium. Daarom is een nieuw bestemmingsplan nodig voor de ontwikkeling. U bent zich bewust van de noodzaak om de behoefte aan dit plan te toetsen en te onderbouwen in lijn met de Ladder voor duurzame verstedelijking (hierna: Ladder).

1.2 Onze aanpak

In onze aanpak volgen we nadrukkelijk de Laddersystematiek. Daarvoor toetsen wij de voorgenomen ontwikkeling aan de Ladder, zoals opgenomen in artikel 3.1.6 lid 2 Bro zoals die sinds 1 juli 2017 van kracht is. Daarvoor gaan we in op:

1. **Uitgangspunten:** is er sprake van een nieuwe stedelijke ontwikkeling en wat is het ruimtelijk verzorgingsgebied van de ontwikkeling van het voorgenomen plan?
2. **Beschrijving van de behoefte:** voorziet de bouw van het crematorium in het plan in een behoefte en welke aspecten spelen hierbij een rol?
3. **Afweging locatiekeuze:** ligt de locatie binnen of buiten bestaand stedelijk gebied (BSG)? En hoe verhoudt de ontwikkeling zich tot het principe inbreiding voor uitbreiding achter de Ladder?

De resultaten van deze Laddertoets, zijn uitgewerkt in de voorliggende notitie.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 gaan we in op de uitgangspunten die we hanteren voor uw plan. Hiervoor maken we een projectprofiel, analyseren we relevante onderzoeken en beleidskaders en checken we of er sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling en wat het ruimtelijk verzorgingsgebied is voor de beoogde ontwikkeling. In hoofdstuk 3 toetsen we het plan aan de behoefte. Ten slotte gaan we in hoofdstuk 4 in op de vraag of de locatie binnen bestaand stedelijk gebied ligt of niet, en of er alternatieve locaties geschikt(er) zijn voor de ontwikkeling van het crematorium in Oss.

2 Uitgangspunten Laddertoets

In dit hoofdstuk bepalen we de uitgangspunten voor het toetsen van de beoogde ontwikkeling van het crematorium in Oss aan de Ladder. Allereerst vatten we in onderstaande projectprofiel enkele belangrijke uitgangspunten voor de Laddertoets samen. Daarna werken we de belangrijkste uitgangspunten nader uit.

2.1 Projectprofiel

Tabel 1: locatieprofiel crematievoorziening Oss

Kenmerk	Toelichting
Ligging	- De locatie van het beoogde crematorium sluit aan op het huidige Stadsmortuarium, gelegen ter hoogte van de kruising van de Docfalaan en de Julianasingel aan de zuidkant van de kern Oss. Ook ligt de locatie in de directe nabijheid van de algemene begraafplaats 'Hoogen Heuvel' waar al asbestemmingen plaatsvinden. Zo wordt met het voorliggende plan clustering van uitvaartvoorzieningen in Oss voorzien. - Het crematorium wordt aan het gebouw van Stadsmortuarium van Van Lith BV vastgebouwd en krijgen een gezamenlijke bedrijfsvoering. Het huidige mortuarium wordt verbouwd om tot een goede functionele indeling te komen en om een goede aansluiting op de nieuwbouw te kunnen realiseren. - Het plangebied bestaat uit het huidige stadsmortuarium, parkeerplaatsen, grotendeels uit bos en is eigendom van de gemeente.
Bereikbaarheid	- De locatie ligt direct aan het stedelijke hoofdwegennet van Oss (Julianasingel) en is daarmee uitstekend lokaal ontsloten én richting regionale wegen (N239) en de grotere regio (A50 en A59). - De huidige locatie beschikt over enkele parkeerplaatsen. Bij uitbreiding met het crematorium worden ook extra parkeerplekken gerealiseerd. - Lijn 157: Nieuwe Hescheweg (richting Heesch/Uden en Centraal Station Oss). - Lijn 305: Nieuwe Hescheweg/T. Brandsmalaan (sneldienst Oss-Eindhoven).
Huidige bestemming	- Vigerend bestemmingsplan (Partiële Herziening) Buitengebied Oss 2010 van gemeente Oss. - Enkelbestemming 'Natuur'. - Daar waar de aansluiting op het bestaande Stadsmortuarium komt enkelbestemming 'Bedrijf'.
Beoogde bestemming	- Beoogde bestemming 'Maatschappelijk' ten behoeve van een crematorium. - Daaromheen parkeer- en groenvoorzieningen met aansluiting op omliggende bosgebied.
Nieuwe Stedelijke Ontwikkeling? (NSO)	Ja, het plan is daarmee Ladderplichtig.
Bestaand Stedelijk Gebied? (BSG)	Nee, daarmee is een uitgebreidere motiveerplicht voor de Ladder van toepassing (zie Hoofdstuk 4) .
Ruimtelijk verzorgingsgebied	- Verzorgingsgebied: straal van 15 km rondom beoogde crematorium in Oss. - Zwaartepunt voor beoogde crematorium ligt in de kern Oss. Locatie ligt in het centrum van het bevolkingszwaartepunt van het verzorgingsgebied.
Ligging projectlocatie kaart en satelliet	 The image block contains two side-by-side visualizations. On the left is a satellite photograph showing a wooded area with a blue dashed circle highlighting the proposed crematorium site. On the right is a street map of the same area, with the Julianasingel and Docfalaan clearly visible. A blue dashed circle on the map also indicates the location of the crematorium at the intersection of these roads.

2.2 Plan crematorium Oss kwalificeert zich als 'nieuwe' stedelijke ontwikkeling

De Ladder is een motiveringsvereiste voor ruimtelijke plannen die een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maken. In de toelichting van het bestemmingsplan dient dan een motivering voor de Ladder te zijn opgenomen. Sinds 1 juli 2017 is de Laddersystematiek in het Besluit ruimtelijk ordening (Bro) gewijzigd. De Ladder is verankerd in artikel 3.1.6. Lid 2 Bro en luidt als volgt:

"De toelichting bij een bestemmingsplan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, bevat een beschrijving van de behoefte aan die ontwikkeling, en, indien het bestemmingsplan die ontwikkeling mogelijk maakt buiten het bestaand stedelijk gebied, een motivering waarom niet binnen het bestaand stedelijk gebied in die behoefte kan worden voorzien."

De Ladder is alleen van toepassing op een plan dat een 'nieuwe stedelijke ontwikkeling' mogelijk maakt. Is dit het geval, dan is een beschrijving van de behoefte nodig. Voor ontwikkelingen buiten bestaand stedelijk gebied is bovendien een uitgebreidere motivering vereist, waarbij wordt ingegaan op de vraag waarom niet binnen het bestaand stedelijk gebied in de behoefte kan worden voorzien (zie hoofdstuk 4). Is er sprake van een nieuwe stedelijke ontwikkeling (NSO)? Dan is het plan dus Ladderplichtig. Een stedelijke ontwikkeling wordt in artikel 1.1.1 onder i van het Bro gedefinieerd als:

"Ruimtelijke ontwikkeling van een bedrijventerrein of zeehaventerrein, of van kantoren, detailhandel, woningbouwlocaties of andere stedelijk voorzieningen."

Uit jurisprudentie blijkt dat bepaalde ontwikkelingen vanwege kleinschaligheid niet worden gezien als een nieuwe stedelijke ontwikkeling. Zo geldt dat voor 'andere stedelijke ontwikkelingen' waaronder scholen, vaak geen sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling als het ruimtebeslag minder dan 500 m² bedraagt. Het plan voor de nieuwbouw van het crematorium in Oss zal planologisch een gebouw van ruim 500 m² mogelijk maken. Mogelijk valt het uiteindelijke aantal vierkante meters hoger of lager uit, maar de omvang van het te ontwikkelen crematorium valt in ieder geval boven de grens van 500 m². Dit betekent dat het beoogde plan zich kwalificeert als stedelijke ontwikkeling in de zin van artikel 3.1.6. Bro.

Om te bepalen of sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling is het verder relevant hoe de beoogde ontwikkeling zich verhoudt tot het vigerend bestemmingsplan. Het vigerende bestemmingsplan van het plangebied is Buitengebied Oss 2010. De gronden in het plangebied zijn voor het overgrote deel bestemd als 'natuur'. Het huidige bestemmingsplan maakt daarmee nog geen stedelijke ontwikkeling op de locatie mogelijk. Met het plan voor een nieuw crematorium op deze locatie is bovendien sprake van substantieel nieuw ruimtebeslag en functieverandering van zodanige aard en omvang, dat er in onze visie sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling. Het plan is daarmee Ladderplichtig.

2.3 Afbakening ruimtelijk verzorgingsgebied: straal van 15 km rondom crematorium

De Ladder vraagt om vraag en aanbod binnen het ruimtelijk verzorgingsgebied van de functie tegen elkaar af te wegen. Dit verzorgingsgebied is afhankelijk van het type functie en de aard en omvang van die functie. Voordat we vraag en aanbod tegen elkaar afwegen (in hoofdstuk 3), brengen we daarom eerst het te verwachten verzorgingsgebied voor de beoogde crematievoorziening in kaart.

Verzorgingsgebied: straal van 15 km rondom crematorium Oss

De aard en de omvang van de stedelijke ontwikkeling zijn leidend voor het schaalniveau waarop de behoefte getoetst wordt. Een veel gehanteerde afbakening voor het ruimtelijk verzorgingsgebied van een

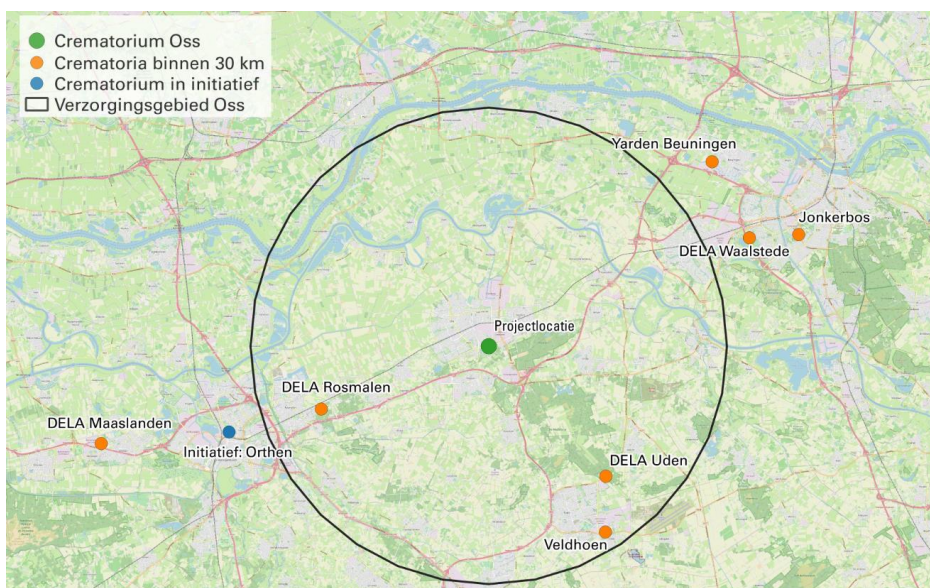
¹ Daar waar de aansluiting op het bestaande Stadsmortuarium wordt gemaakt is sprake van een klein gedeelte dat de bestemming 'Bedrijf' heeft in het vigerende bestemmingsplan.

crematorium is een verzorgingsgebied met een straal van 15 km rondom de betreffende locatie². Dit is voor nabestaanden en bezoekers van een uitvaart een toelaatbare reisafstand. Volgens dit principe liggen drie bestaande crematoria binnen het ruimtelijk verzorgingsgebied van de beoogde crematorium Oss: Dela Rosmalen, Dela Uden en Veldhoen Uden. De gemeente Oss beschikt op dit moment nog niet over een crematorium.

AFBAKENING VERZORGINGSGBIED

Op basis van kengetallen en jurisprudentie is de straal van het verzorgingsgebied vastgesteld op 15km³. Dit is voor nabestaanden en bezoekers over het algemeen een acceptabele reisafstand naar een uitvaartlocatie. De invloedssfeer is ook afhankelijk van de concrete geografische reistafstand, in dit geval bijvoorbeeld de ligging van rivier de Maas. Hierdoor wordt de invloed van crematoria in bijvoorbeeld Tiel en Nijmegen op het ruimtelijk verzorgingsgebied in Oss sterk begrensd. In de uitvaartbranche is bovendien sprake van een trend van schaalverkleining, nabestaanden willen steeds vaker een persoonlijkere invulling van de uitvaart, een kleinschalige crematievoorziening met persoonlijke aandacht past bij deze wens. Daarbij hebben nabestaanden en overledenen in toenemende mate de wens om in eigen omgeving of woonplaats gecremeerd te worden. Daarnaast zal het crematie aandeel en de crematie-vraag aankomende jaren verder toenemen. Op basis van bovenstaande trends schatten wij in dat het verzorgingsgebied voor een crematorium (in Oss) in de toekomst kleiner zal worden. Om een betrouwbare en volledige confrontatie van vraag en aanbod in de regio te maken gaan wij in deze Laddertoets echter uit van een straal van 15 km: om de ruimtelijke effecten goed te kunnen bepalen.

Figuur 1: Ruimtelijk verzorgingsgebied crematorium (15 km) Oss en alle crematoria binnen 30 km

Bron: Deskresearch, Stec Groep, 2019

Voor het bepalen van het marktpotentieel is nodig om ook buiten de straal van 15 km te kijken. Ieder crematorium heeft immers een verzorgingsgebied met een straal van 15 km, wat resulteert in een overlapping van verzorgingsgebieden van alle crematoria die op minder dan 30 km afstand van Oss liggen, waarmee (in potentie) toe-en afvloeiing kan optreden van en naar het verzorgingsgebied van het crematorium in Oss. Crematoria op 15 tot 30 km afstand van het beoogde crematorium in Oss zijn daarom eveneens weergegeven in figuur 1 en worden ook meegenomen in het berekenen van het marktpotentieel van het beoogde crematorium. Deze crematoria liggen in de gemeenten: Nijmegen, Beuningen, 's-Hertogenbosch en Heusden.

² Zie bijvoorbeeld uitspraak 201706892/1/R3 van de Raad van State van 08 mei 2019

³ Zie bijvoorbeeld uitspraak 201706892/1/R3 van de Raad van State van 08 mei 2019 of uitspraak

Let wel: Het crematorium Dela De Linge in Tiel ligt hemelsbreed op 16 km van het beoogde crematorium in Oss, daarmee hebben de crematoria Tiel en Oss in potentie een overlappend verzorgingsgebied. In theorie zou ook het crematorium in Tiel moeten worden mee genomen in de berekening van het marktpotentieel van het beoogde crematorium in Oss. In verband met de geografische ligging van Tiel, de tussengelegen rivieren Waal en Maas, en daardoor vergrote reistijd, taxeren wij dat beide verzorgingsgebieden wel overlappen, maar niet concurrerend zijn met elkaar. Het crematorium in Tiel is daarom ook niet meegenomen in de berekeningen van de vraag-aanbodverhouding in de marktregio.

Plan crematievoorziening Oss heeft marktpotentieel van 102.500 inwoners: marktaandeel 32%

Om het potentiële marktaandeel te berekenen maken we een onderbouwde inschatting van de oriëntatie van inwoners binnen de straal van 15 km, over de verschillende crematoria. We houden rekening met:

- bevolkingszwaartepunt (ligging en omvang van kernen binnen gemeenten);
- bereikbaarheid van crematievoorziening Oss, ook in vergelijking met andere crematoria;
- de capaciteit van crematievoorziening Oss, ook in vergelijking met andere crematoria;
- het effect van toe-en afvloeiing van crematoria die in een straal van 30 km gesitueerd zijn.

In de marktregio (straal van 15 km vanaf de projectlocatie) wonen circa 321.400 inwoners⁴. Op basis van bovenstaande factoren berekenen we per crematorium een toedeling van de potentiële oriëntatie van de inwoners binnen het ruimtelijk verzorgingsgebied. Daaruit volgt een bijbehorend potentieel marktaandeel van de verschillende crematoria: zowel de zeven bestaande crematoria, als het beoogde crematorium in Oss (zie tabel 2). Van de in totaal 321.400 inwoners in de gemeenten binnen deze 15 km zone, bedient het beoogde crematorium in Oss in potentie 102.500 inwoners, ofwel een marktaandeel van 32%. Het grootste deel van dit aantal komt uit gemeente Oss zelf (circa 67%) en buurgemeente Bernheze (circa 12%), de rest van het potentiële marktaandeel wordt van buiten de gemeente aangetrokken.

Tabel 2: Marktpotentieel per crematorium in de marktregio van beoogd crematorium Oss

Crematorium (gemeente)	Afstand tot Oss (km hemelsbreed)	Marktpotentieel 2019	Marktaandeel ⁵
Dela Rosmalen	11.3	37.700	12%
Dela Waalstede Nijmegen	17.5	16.500	5%
Yarden Beuningen	18	37.000	12%
Veldhoen (Uden)	13.8	23.500	7%
Crematorium Jonkerbos	20.7	7.700	2%
Dela (Uden)	11	41.200	13%
Dela Maaslanden (Heusden)	25	24.500	8%
Crematorium Oss	n.v.t	102.500	32%
Andere crematoria	n.v.t	30.900	10%
Totaal	-	321.400	100%

Bron: CBS (2019). Bewerking Stec Groep (2019). Afronding op honderdtallen, waardoor afrondingsverschillen kunnen ontstaan.

Aan de hand van dit potentiële marktaandeel binnen het verzorgingsgebied voor het plan, bepalen we in hoofdstuk 3 de crematievraag.

INDICATIEF EFFECT REALISATIE INITIATIEF CREMATORIUM ORTHEN OP MARKTPOTENTIEEL

Bekend is dat begraafplaats Orthen ('s-Hertogenbosch) voornemens is om een zeer kleinschalige crematievoorziening te realiseren voor maximaal zo'n 200 crematies per jaar⁶. Wanneer we het initiatief voor de crematievoorziening in Orthen meenemen in de berekening van het marktpotentieel, zien we dat het absolute marktpotentieel voor crematorium Oss (ter indicatie) afneemt tot ca. 100.300 inwoners, ofwel een marktaandeel van ca. 31%. Naar verwachting zou de komst van de crematievoorziening Orthen daarmee geen substantieel effect hebben op het marktpotentieel voor crematievoorziening Oss.

⁴ CBS Bevolkingsontwikkeling, 2019

⁵ Op basis van 100x100 meter bevolkingsstatistiek, CBS 2017

⁶ Zie ook: <https://www.bd.nl/home/gemeente-werkt-mee-aan-klein-crematorium-op-begraafplaats-orthen~adee66ae/>

3 Crematorium Oss voorziet in behoefte

Voor de behoeftebepaling van het plan voor het crematorium in Oss, brengen we hierna achtereenvolgens aspecten van de vraag(ontwikkeling) en het aanbod in uw verzorgingsgebied in beeld. Vervolgens wordt ook de kwalitatieve behoefte in beeld gebracht. Op basis daarvan constateren we dat het beoogde crematorium in Oss voorziet in een kwantitatieve behoefte. Daarnaast voorziet het plan ook in een kwalitatieve behoefte aan een hoogwaardig kleinschalig crematorium in de eigen gemeente, gelegen in de kern van het verzorgingsgebied (Oss), en dat bijdraagt aan de privacy en piëteit rondom uitvaarten op de locatie. Op basis daarvan taxeren we dat de ontwikkeling van het beoogde crematorium geen onaanvaardbare leegstandseffecten tot gevolg zal hebben. Hierna lichten wij dit toe.

3.1 Crematievraag: sterftepromillage en crematie-aandeel groeien komende 10 jaar

Aan de hand van het hiervoor (paragraaf 2.3) bepaalde marktpotentieel voor het plan crematorium Oss, stellen we hierna de huidige en toekomstige crematievraag vast. Hieruit blijkt dat in de marktregio van het beoogde crematorium vraag is naar circa 1.850 crematies per jaar. Dit aantal zal naar verwachting alleen maar verder toenemen de komende tien jaar (en ook daarna). Hierna lichten we dit toe.

Sterftepromillage in verzorgingsgebied neemt toe van 8,6 in 2019 naar 10,5 in 2029

Voor de Brabantse gemeenten binnen het verzorgingsgebied zijn geprognosticeerde sterftcijfers bekend. In combinatie met de Provinciale bevolkingsprognose 2017 kan er zo een sterftepromillage worden berekend. Ruim 76% van alle inwoners in het ruimtelijk verzorgingsgebied is woonachtig in de provincie Noord-Brabant⁷. Het aantal sterftegevallen in het Brabantse deel zal de aankomende jaren sterk oplopen als gevolg van toenemende vergrijzing door de omvangrijke naoorlogse geboortegeneraties. Als gevolg daarvan groeit het sterftepromillage van 8,6 in 2019 naar 10,5 in 2029.⁸

Voor de Gelderse gemeenten binnen het verzorgingsgebied ligt het sterftepromillage in 2018 op 8,6⁹. Voor deze gemeenten zijn er geen geprognosticeerde sterftcijfers bekend. We verwachten echter geen significante verschillen qua sterftepromillage tussen de Brabantse en Gelderse gemeenten. Ter vergelijking hebben we in de tabel 3 ook het geprognosticeerde sterftcijfer van heel Nederland opgenomen. Dat levert geen sterk afwijkende sterftepromillages op. Daarom vinden we het gerechtvaardigd de bekende sterftcijfers van Brabantse gemeenten toe te passen op de totale populatie binnen het gehele verzorgingsgebied.

Tabel 3: geprognosticeerde ontwikkeling sterftepromillage in provincie Noord-Brabant en Nederland

Jaar	Brabants deel verzorgingsgebied	Nederland
2019	8,6 ‰	8,8 ‰
2024	9,1 ‰	9,2 ‰
2029	10,5 ‰	9,6 ‰
2034	11,0 ‰	10,1 ‰
2039	11,3 ‰	10,6 ‰

Bron: CBS (2019) en bevolkings- en sterfteprognose provincie Noord-Brabant (2017). Bewerking Stec Groep (2019).

⁷ In 2018 woont circa 242.600 van de in totaal 319.200 inwoners in Noord-Brabant, circa 76%. (CBS, 2017)

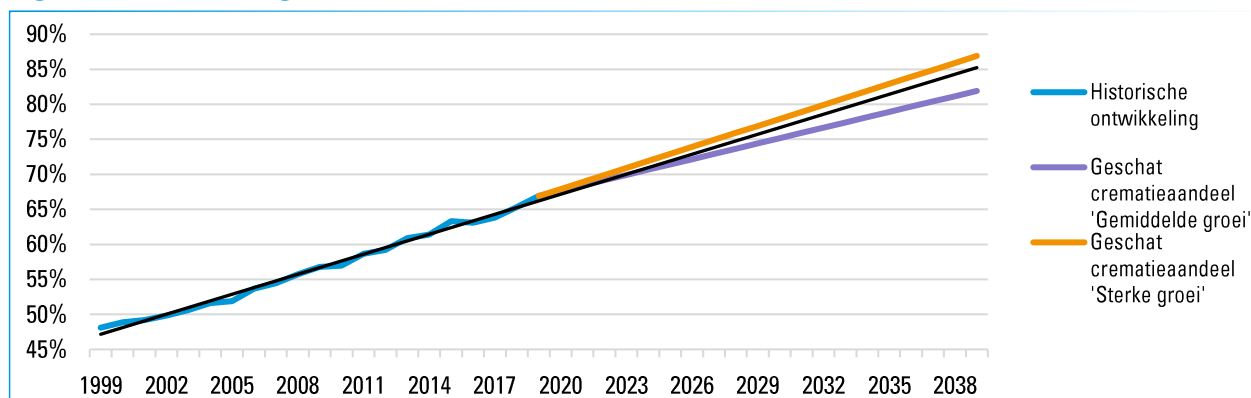
⁸ Bevolkings- en woningbehoefteprognose Noord-Brabant (2017)

⁹ Op basis van CBS Bevolkingsgegevens (Gemiddeld sterftepromillage van de gemeentes: Beuningen, Druten, Heumen, Maasdriel, Neerijnen, West Maas en Waal en Wijchen).

Crematieaandeel vertoont sterke groei: van 66,9% in 2019 naar maximaal 76,9% in 2029

Uit cijfers van de Landelijke Vereniging Crematoria (LVC) blijkt dat het nationale crematieaandeel, het aandeel overledenen dat gecremeerd wordt, sinds 1999 jaarlijks met gemiddeld 0,75% stijgt. Tot en met het tweede kwartaal van 2019 ligt het crematieaandeel daardoor al op 66,9%. Over de afgelopen tien jaar (2008-2018) bedroeg de jaarlijkse groei zelfs 0,99 procentpunt.

Figuur 2: Ontwikkeling crematieaandeel Nederland 1999-2039

Bron: LVC (2019). Bewerking Stec Groep (2019).

Het lijkt ons daarom realistisch dat het crematieaandeel ook de komende jaren blijft groeien. Als die groei zich de komende jaren even sterk (lineair) doorzet als in de afgelopen jaren, stijgt het crematieaandeel met 0,75% per jaar van 66,9% in 2019 naar maximaal 76,9% in 2029 (en 80,5% in 2039). Extrapoleren is met onzekerheden omgeven, zeker over langer tijdsbestek. Daarom hanteren we twee groeiscenario's: gemiddelde (0,75% per jaar, vergelijkbaar met gerealiseerde historische groei tot op heden) en sterke groei (1,0% per jaar), zie ook figuur 2. Om de groeiscenario's in perspectief van het feitelijke aandeel te plaatsen, is ook een lineaire trendlijn weergegeven. De trendlijn laat een groeiscenario zien dat daar tussen ligt.

Op basis van deze gegevens berekenen we dat de crematievraag in de markregio in 2019 circa 1.850 bedraagt (zie tabel 4). Deze vraag wordt op nu nog gefaciliteerd door de bestaande crematievoorzieningen in het ruimtelijk verzorgingsgebied. Hierna gaan we in op de ontwikkeling van de crematievraag voor de komende tien jaar: de extra (additionele) crematievraag ten opzichte van bestaande vraag in 2019.

Tabel 4: Berekening crematievraag markregio crematorium Oss in 2019

Jaar	Inwoners	Sterftepromillage	Absolute sterfte	Crematieaandeel	Crematievraag
2019	321.400	8,6	2.760	66,9%	1.850

Bron: CBS (2018, 2019); bevolkings- en sterfteprognose provincie Noord-Brabant (2017); LVC (2019). Bewerking Stec Groep (2019).

CREMATIEAANDEEL IN VERZORGINGSGEBIED OSS VERMOEDELIJK HOGER DAN LANDELIJK

De kans is groot dat het huidige crematiecijfer in de gemeente Oss al hoger ligt dan het landelijk gemiddelde. Geloofsovertuiging speelt hierbij een voor de hand liggende rol. Gemeente Oss, maar ook omliggende gemeentes als 's-Hertogenbosch en Uden¹⁰ kennen een relatief hoog aandeel rooms-katholieken onder de bevolking, tegenover juist een lager aandeel protestanten. Het crematieaandeel onder protestanten is traditioneel lager, vooral onder orthodox-protestanten. Gezien het bovengemiddeld aandeel rooms-katholieken ligt het crematieaandeel in het gehele verzorgingsgebied rondom Oss vermoedelijk hoger dan het landelijk gemiddelde. Omdat deze cijfers, noch de ontwikkeling ervan niet inzichtelijk zijn, werken we met de bekende nationale cijfers. Deze geven naar verwachting een conservatieve inschatting weer.

¹⁰ Bron: CBS Statline 2015: Kerkelijk gezindte en kerkbezoek per gemeente

3.2 Additionele behoefte groeit naar circa 710 tot 790 extra crematies per jaar in 2029: plan voorziet in behoefte komende tien jaar in de marktregio

Hiervoor bleek al dat zowel het sterftepromillage als crematieaandeel naar verwachting stijgt de komende tien jaar. Bovendien blijft ook de bevolking de komende jaren in het verzorgingsgebied groeien. De ontwikkeling van het sterftepromillage en crematieaandeel koppelen we daarom hierna aan de geprognosticeerde bevolkingsontwikkeling. Zo schatten we de toekomstige jaarlijkse crematiebehoefte binnen het verzorgingsgebied in. In tabel 5 worden deze berekeningen samengevat getoond.

Jaarlijkse crematievraag in verzorgingsgebied groeit van 1.850 naar maximaal 2.640 in 2029

Volgens het gemiddelde groeiscenario loopt de crematievraag in het verzorgingsgebied voor het beoogde crematorium in Oss op van circa 1.850 per jaar in 2019 tot circa 2.560 per jaar in 2029 (en 3.070 in 2039). In het hoge scenario bedraagt de jaarlijkse crematievraag in 2029 respectievelijk 2.640 (en in 2039 3.260). De additionele crematiebehoefte in periode 2019-2029 komt daarmee uit op 710 crematies per jaar bij gemiddelde groei, en 790 crematies bij sterke groei (zie laatste kolom tabel 4). Op basis van de historische ontwikkeling, toenemende crematievoorkeur en het relatief lage aandeel protestanten in de marktregio is het aannemelijk dat de behoefte zich ontwikkelt in het scenario van sterke groei (1,0% groei per jaar).

Tabel 5: ontwikkeling crematiebehoefte binnen verzorgingsgebied per scenario 2019 tot 2039

Jaar	Inwoners	Sterfte-promillage	Geprog-nosticeerde sterfte	Crematie behoefte bij gemiddelde groei (0,75% per jaar)	Crematie behoefte bij sterke groei (1,0% per jaar)	Extra jaarlijkse crematievraag t.o.v. 2019
2019	321.400	8,6	2.760	1.850	1.850	
2024	323.500	9,1	2.940	2.080	2.120	230
2029	327.300	10,5	3.440	2.560	2.640	710 tot 790
2034	330.100	11,0	3.630	2.840	2.970	990 tot 1.120
2039	331.600	11,3	3.750	3.070	3.260	1.220 tot 1.410

Bron: CBS statline (2019), bevolkings- en sterfteprognose provincie Noord-Brabant (2017), bevolkingsprognose provincie Gelderland (2016). Bewerking Stec groep (2019). Afronding op 100 en 10-tallen, waardoor afrondingsverschillen kunnen ontstaan.

Crematie vraag- aanbodverhouding in marktregio in balans

Zoals hiervoor ook genoemd bedraagt de crematievraag in 2019 ongeveer 1.850 crematies per jaar. Deze vraag wordt nu nog gefaciliteerd door de bestaande crematoria in het verzorgingsgebied: op basis daarvan kan worden gesteld dat crematievraag en – aanbod in de marktregio op dit moment in balans zijn.

Ook wanneer we de vraag-aanbod situatie in de marktregio berekenen met de realisatie van het beoogde crematorium in Oss, dan zien we dat er sprake is van een relatief gebalanceerde situatie tussen vraag en aanbod in de regio. Wanneer we uitgaan van een gemiddelde crematiecapaciteit van 3 crematies per oven per dag, blijkt er zonder het beoogde crematorium in Oss zelfs sprake van een beperkt tekort van crematieaanbod: Zie bijlage 1, tabel 6 voor uitgebreide toelichting.

Crematorium Oss voorziet in kwantitatieve behoefte in periode 2019-2029

Het crematorium in Oss wordt ontwikkeld als kleinschalige voorziening waar maximaal 700 crematies per jaar zullen plaatsvinden. Op basis van de additionele crematiebehoefte in de periode 2019-2029 en een balans tussen het crematieaanbod en de vraag in de marktregio taxeren wij dat de ontwikkeling van het crematorium voorziet in een kwantitatieve behoefte in de marktregio. Bovendien is er op dit moment geen sprake van leegstand in crematoria in de regio. Het beoogde crematorium zou (op basis van de het marktaandeel en de confrontatie van vraag en aanbod in de regio: zie bijlage) op dit moment al kunnen voorzien in een marktvraag naar circa 590 crematies per jaar (2019), dat groeit tot max. 840 per jaar in 2029.

3.3 Crematorium Oss voorziet in een kwalitatieve behoefte aan een hoogwaardige en kleinschalige crematievoorziening centraal gelegen in de omgeving van Oss

Naast de kwantitatieve behoefte is ook de kwalitatieve behoefte van belang. De crematiemarkt is bij uitstek een vragersmarkt, kwalitatieve voorkeuren en dienstverlening spelen een belangrijke rol in de crematiebehoefte. Hieronder zetten we belangrijke voorkeuren en trends op het gebied van uitvaartverzorging uiteen. Hieruit blijkt dat het beoogde crematorium Oss goed aansluit bij de kwalitatieve voorkeuren, trends en ontwikkelingen. Het plan voorziet daarmee in een kwalitatieve behoefte aan een hoogwaardig kleinschalig crematorium in de eigen woonplaats of gemeente, gelegen in de kern van het verzorgingsgebied (Oss). Het beoogde concept, waarbij wordt aangesloten op het bestaande mortuarium en clustering van lijkverzorgingsvoorzieningen wordt gerealiseerd, draagt bij aan de privacy en piëteit rondom uitvaarten op de locatie: een toenemende kwalitatieve ontwikkeling. Hierna lichten we dit toe.

Kwalitatieve voorkeur voor persoonlijker, kleinschaliger en dichter bij huis neemt afgelopen jaren toe

In de uitvaartbranche is sprake van een trend van schaalverkleining en/of uitbreiding van het type dienstverlening, zoals zorg op maat bij uitvaarten¹¹. Ook is een duidelijke trend waarneembaar waarbij klanten een meer persoonlijke invulling van de uitvaart wensen, bij meer kleinschalige uitvaart- en crematievoorziening, in of dichtbij de eigen woonplaats, en met persoonlijke aandacht¹². De afstand tot een crematorium is dan ook steeds vaker een doorslaggevende factor bij de keuze voor een uitvaartlocatie. Nabestaanden en overledenen hebben in toenemende mate de wens om in eigen omgeving of woonplaats gecremeerd te worden. Inwoners van de gemeente Oss moeten nu vaak nog meer dan 10 kilometer reizen naar het dichtstbijzijnde crematorium. Het beoogde relatief kleinschalige concept in een groene en rustige omgeving aan de Docfalaan in Oss voorziet daarmee in een groeiende kwalitatieve voorkeur voor dit type voorzieningen dicht bij huis, en vormt daarmee aanvulling op het bestaande aanbod van crematievoorzieningen in de grotere regio en directe omgeving van Oss.

Landschappelijke inpassing crematorium kan behoefte aan rust, discretie en privacy faciliteren

Onderdeel van de kwalitatieve behoefte is een hoogwaardige en persoonlijke dienstverlening. Nabestaande hechten veel waarde aan rust, discretie en privacy. Ook de Rijksoverheid geeft in haar handreiking voor crematoria en begraafplaatsen het belang aan van een ligging en locatie in een rustige omgeving, in het kader van piëteit bij uitvaarten¹³. De locatie aan de Docfalaan biedt de mogelijkheid om het crematorium landschappelijk in te passen in het naastgelegen bosgebied, om zo een beschutte en rustige crematievoorziening te kunnen creëren. De beschutte en bosrijke locatie kan de ervaring van rust en bezinning faciliteren. Door de planologische inpassing van het crematorium aan de achterzijde van het mortuarium hebben omwonende geen direct zicht op de rouwdienst en bezoekers, hiermee wordt privacy en piëteit op de locatie geborgd.

Clustering van faciliteiten zorgt voor synergie: meer hoogwaardig en compleet aanbod op één locatie

Ten slotte wordt met de ontwikkeling van een crematorium een clustering van uitvaartverzorgingsfaciliteiten rondom de locatie beoogd, waardoor klanten een hoogwaardiger en completer aanbod van voorzieningen wordt geboden (een kwaliteitsimpuls: synergie): zo wordt ook ingespeeld op de toenemende behoefte aan persoonlijke uitvaarten die meer 'op maat' zijn. In de gemeente Oss, en specifiek rondom de Julianasingel zijn op dit moment al een aantal voorzieningen op het gebied van uitvaartverzorging aanwezig. De realisatie van een crematorium op deze locatie resulteert in een compleet en volwaardig aanbod van uitvaartvoorzieningen geclusterd rondom één locatie in de stad, dichtbij huis. De clustering van voorzieningen op het gebied van uitvaartverzorging kan leiden tot een kwaliteitsverhoging van functies en een centralisatie van diensten en services.

¹¹ Bron: CBS (2017) <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/36/de-uitvaartbranche-een-bescheiden-groeier>

¹² Zie ook artikel: <https://nos.nl/artikel/2191749-uitvaartbranche-groeit-als-kool.html> & <https://www.rtdvrenthe.nl/nieuws/122951/Vierde-crematorium-opent-in-Drenthe-Mensen-willen-het-steeds-dichtbij-huis> & <https://www.rtlnieuws.nl/editienl/artikel/4821006/crematie-prinses-christina-koningshuis-cremeren-trend-meer-nederlanders>

¹³ Zie ook handreiking over crematoria en begraafplaatsen: <https://www.infomil.nl/onderwerpen/ruimte/functies/func-crematoria/>

3.4 Conclusie: beoogde crematievoorziening voorziet in behoefte en leidt niet tot onaanvaardbare effecten op leegstand in de marktregio

Bij de berekening van de behoefte is het in het kader van de Ladder van belang dat er voldoende ruimte is voor toevoeging en er geen overcapaciteit ontstaat in de marktregio, die resulteert in ongewenste leegstandeffecten. Op basis van voorgaande analyse taxeren wij dat de ontwikkeling van het beoogde crematorium geen onaanvaardbare leegstandseffecten tot gevolg zal hebben. Hierna lichten we dit toe.

Het beoogde crematorium zou (op basis van het marktaandeel, en de confrontatie van vraag en aanbod in de regio: zie bijlage tabel 6) op dit moment, in 2019, al kunnen voorzien in een marktvraag van circa 590 crematies per jaar, dat groeit tot maximaal circa 840 per jaar in 2029. Zie hiervoor de bijlage.

In paragraaf 3.2 is, op basis van een vraag-aanbodconfrontatie, ingeschat dat er in de periode 2019-2029 een additionele crematiebehoefte is van 710 tot 790 crematies per jaar in de marktregio. Het crematorium in Oss gaat uit van een maximale bezetting van circa 700 crematies per jaar. De crematievraag groeit de komende tien jaar (tot 2029) zelfs wat meer, dan de toevoeging aan het aanbod waar het crematorium Oss in zal voorzien. In tabel 5 geven we een doorkijk tot 2039. Daaruit blijkt bovendien dat de crematievraag ook in de periode 2029-2039 fors toeneemt, en dus ook een uitbreidingsbehoefte blijft bestaan op de lange termijn.

Bovendien zien we dat er sprake is van een relatief gebalanceerde situatie tussen vraag en aanbod, en er geen sprake is van leegstand in crematoria in de regio. Het marktaandeel zal voor een aantal bestaande vestigingen naar verwachting (beperkt) afnemen, maar de invloed is niet zodanig dat het voortbestaan in gevaar komt.

Met de realisatie van het crematorium in Oss is daarom geen sprake van een duurzame ontwrichting in het verzorgingsgebied, aangezien de markt voldoende ruimte biedt voor groei en de bestaande vestigingen een substantieel (rendabel) marktaandeel behouden. We taxeren daarom dat realisatie van het beoogde crematorium in Oss zal daarmee geen onaanvaardbare effecten op leegstand zal hebben in de marktregio.

4 Behoeft kan niet binnen BSG landen

4.1 Plangebied voor het beoogde crematorium ligt buiten bestaand stedelijk gebied

Voor ontwikkelingen buiten bestaand stedelijk gebied (BSG) vraagt de Ladder te motiveren waarom de ontwikkeling niet binnen BSG kan landen. Om te bepalen of de locatie in de oksel van de Julianasingel en de Docfalaan voor het beoogde crematorium binnen of buiten BSG ligt, kijken we eerst naar de definitie die het Bro (artikel 1.1.1.) geeft:

‘Bestaand stedenbouwkundig samenstel van bebouwing ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel of horeca, alsmede de daarbij behorende openbare of sociaal culturele voorzieningen, stedelijk groen en infrastructuur.’

Figuur 3 geeft de ligging en bestemming van de locatie voor het nieuwe crematorium weer. Het deel van het gebied in de oksel van de Julianasingel en de Docfalaan (noordoosten) is bestemd en bebouwd voor het bestaande mortuarium: het plan voor het crematorium sluit hierop aan. Een klein deel van het plangebied heeft nu bestemming wonen. Aan de overzijde van de Docfalaan bevindt zich hoofdzakelijk woningbouw. Het plangebied van het deel waar de nieuwbouw van het crematorium is voorzien is nog onbebouwd. Het wordt aan twee zijden hoofdzakelijk omsloten door bosgebied met versnipperde woningbouw. Op basis van voorgaande taxeren wij dat uw plan geen onderdeel van het stedelijke weefsel van Oss uitmaakt, en dus geen onderdeel van het BSG van Oss is.

Naast de hiervoor genoemde definitie van ‘bestaand stedelijk gebied’, blijkt uit jurisprudentie dat ook de geldende bestemming van een plangebied relevant kan zijn. Geldt er bijvoorbeeld een bestemming agrarisch of natuur die de ontwikkeling ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel of maatschappelijk uitsluit, dan is doorgaans geen sprake van BSG¹⁴. Volgens de nu (grotendeels) geldende bestemming (natuur) is aan het plangebied op dit moment geen stedelijke functie toegekend. Gezien de ligging en bestemming van het plan, taxeren wij dat de locatie ook juridisch niet (volledig) als BSG beschouwd kan worden. Een afweging van alternatieven binnen BSG is noodzakelijk.

Figuur 3: ligging (geel) en bestemmingen (rood) planlocatie crematorium Oss

Bron: 2019, gemeente Oss; 2019, Ruimtelijkeplannen.nl: bewerking Stec Groep 2019.

¹⁴ Zie bijvoorbeeld: ABRvS 29 april 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1340

4.2 Kern Oss centrale punt binnen ruimtelijk verzorgingsgebied voor crematorium

Hiervoor werd duidelijk dat het plan voor het crematorium buiten BSG gelegen is. Het is daarom van belang om te checken of er binnen BSG kan worden voorzien in de behoefte aan het plan. Uitgangspunt vanuit de Ladder is dat ontwikkelingen enkel buiten BSG plaatsvinden als er binnen BSG geen beschikbaar (te maken) en/of geschikt (te maken) alternatieven zijn. In hoofdstuk 2 is het ruimtelijke verzorgingsgebied vastgesteld op een straal van 15 km rondom de planlocatie. Hierna lichten we toe waarom een afweging van locatiealternatieven binnen en direct rondom de kern Oss realistisch en noodzakelijk is.

Blinde vlek in crematieaanbod rondom de gemeente Oss: kern Oss is hierin centrale punt

Wanneer we naar de locaties van de overige crematoria in de regio (zie figuur 1) kijken, valt op dat er binnen het verzorgingsgebied rondom de kern Oss nog een 'blinde vlek' is. Op basis daarvan is het de kern Oss het centrale en meest bevolkte punt in dit verzorgingsgebied, en daarmee ook een logische locatie voor de realisatie van een crematorium. Een locatie aan de rand van het totale ruimtelijke verzorgingsgebied (straal 15 km) bijvoorbeeld in gemeente Den Bosch of Landerd, zou betekenen dat het beoogde crematorium op een kleinere afstand van al bestaande crematievoorzieningen zou komen te liggen. Daarmee is de kans op eventuele (negatieve) ruimtelijke effecten groter. Daarmee zou dan weer (deels) een ander verzorgingsgebied worden bediend (die niet de (gehele) 'blinde vlek' beslaat).

Bovendien ligt het zwaartepunt van de potentiële marktvraag binnen het ruimtelijke verzorgingsgebied voor het plan in de kern Oss. Verplaatsing naar een alternatieve locatie zou naar verwachting (grote) versturende effecten hebben op de bedrijfsvoering van andere crematoria in het verzorgingsgebied en de regio. De marktregio en het marktpotentieel van Oss en de overige crematoria zouden daarmee flink kunnen wijzigen.

Gemeente Oss (en meeste buurgemeenten) beschikt nog niet over een crematievoorziening

De Gemeente Oss (en buurgemeente Bernheze) beschikt nog niet over een crematievoorziening terwijl de gemeente Oss alleen al circa 91.500 inwoners¹⁵ heeft. Deze inwoners zijn op dit moment aangewezen op de dichtstbijzijnde crematievoorzieningen op zo'n 10 kilometer afstand. De beoogde kleinschalige crematievoorziening in Oss is in beginsel bedoeld om de inwoners van de gemeente Oss en directe omgeving te bedienen. Met de toevoeging van een crematievoorziening wordt het voorzieningenniveau in het algemeen (op het gebied van uitvaartverzorging) in Oss aangevuld. Daarbij past een crematorium in de eigen gemeente in een landelijke trend van schaalverkleining en de wens om crematie en uitvaart dichtbij huis te laten plaatsvinden (zie hiervoor ook paragraaf 3.3: kwalitatieve behoefte).

Het realiseren van het crematorium op een andere locatie dan nu beoogd is daarom in onze ogen niet realistisch. Vanuit dat oogpunt zijn daarom locaties in de kern Oss (hier ligt ook het zwaartepunt van de potentiële marktvraag) en rond de gemeentegrens bij de kern Heesch afgewogen: centraal in de gemeente, dichtbij inwonerszwaartepunt verzorgingsgebied en in de buurt van bestaande lijkverzorgingsfaciliteiten.

EERDERE LOCATIEONDERZOEKEN EN BESLUITVORMING CREMATORIUM OSS

In 2007 heeft Genius Loci op verzoek van de gemeente Oss een verkennend onderzoek¹⁶ gedaan naar de vestiging van een crematorium in Oss. Daaruit blijkt dat een kleinschalig crematorium, waarbij wordt ingezet op een combinatie en clustering van bestaande (uitvaart)functies binnen de gemeente, passend is binnen de bestaande situatie van Oss. Op basis daarvan heeft de gemeente Oss in 2010 een locatieonderzoek, en in 2013 een aanvullend locatie onderzoek uitgevoerd¹⁷ naar potentiële locaties voor het crematorium. Op basis van ruimtelijke criteria zijn verschillende locaties in de gemeente Oss afgewogen.

¹⁵ Bron: Gemeente Oss, feiten en cijfers (2019)

¹⁶ Bron: Genius Loci, vestiging Crematorium Oss (2007)

¹⁷ Bron: Gemeente Oss, locatieonderzoek Crematorium Oss (2010) en Gemeente Oss, aanvulling op locatieonderzoek (2013)

Uit deze onderzoeken is gebleken dat de locatie aan de Docfalaan, ten opzichte van alternatieve locaties, optimaal is gezien de kwaliteiten van de locatie, ruimtelijke mogelijkheden en beoogde clustering van lijkverzorgingsfaciliteiten. In lijn met deze onderzoeken en de ruimtelijke uitgangspunten, is in oktober 2013 door gemeenteraad vastgesteld dat voor de vestiging van een crematorium in Oss wordt gekozen voor de locatie aan de Julianasingel/Docfalaan¹⁸.

Op basis van bovenstaande bevindingen beoordelen we hierna de locatie Docfalaan, in relatie tot andere locaties (binnen BSG) in lijn met de systematiek van de Ladder.

4.3 Beoogde plan kan niet worden gefaciliteerd binnen BSG: plan voldoet aan Ladder

Hierna gaan we achtereenvolgens in op de ruimtelijke elementen van de beoogde planlocatie aan de Docfalaan. Hieruit is gebleken dat de beoogde locatie voldoet aan de ruimtelijke en kwalitatieve eisen voor een crematievoorziening. Bovendien kan het plan niet worden gefaciliteerd op een alternatieve locatie binnen bestaand stedelijk gebied. Hierna lichten we dit toe.

Plan voorziet in aansluiting bij en uitbreiding van bestaande lijkverzorgingsvoorzieningen

In het beoogde plan wordt de crematievoorziening vastgebouwd aan de bestaande stadsmortuarium van Van Lith BV. Het huidige mortuarium wordt verbouwd om tot een goede functionele indeling te komen en om een goede aansluiting op de nieuwbouw te realiseren. Daarnaast wordt het perceel aan de Docfalaan 12 bij het projectgebied betrokken, dit deel wordt gebruikt ten behoeve van de parkeervoorzieningen en biedt toegang tot het crematorium vanaf de Docfalaan. Een deel van het plangebied heeft daardoor de bestemming 'wonen' en 'bedrijf'. Door het betrekken van het perceel aan de Docfalaan 12, hoeft slechts een klein deel van het naastgelegen bos aangetast te worden voor de realisatie van het crematorium. Met het beoogde plan blijft het naastgelegen bos ook goed bereikbaar voor recreatieve doeleinden.

De beoogde locatie aan de Docfalaan heeft de potentie om verschillende maatschappelijke voorzieningen op het gebied van uitvaartverzorging samen te brengen. Naast de gemeentelijke begraafplaats aan de overzijde van de Julianasingel, beschikt het bestaande uitvaartcentrum op de beoogde locatie al over een mortuarium en een rouwcentrum. De clustering van voorzieningen op het gebied van uitvaartverzorging kan leiden tot een kwaliteitsverhoging van functies en een centralisatie van diensten en service. Een crematorium heeft een rouwcentrum met afscheidsruimten nodig, evenals de functies van een mortuarium. Een crematorium en een mortuarium vullen elkaar goed aan in de bedrijfsvoering. De nabijheid van de gemeentelijk begraafplaats draagt daar ook aan bij. In en rondom de kern Oss zijn geen binnenstedelijke alternatieve locaties die voldoen aan deze ruimtelijke eisen. Ook zijn er op termijn geen alternatieve locaties binnen bestaand stedelijk gebied geschikt te maken die hetzelfde kunnen bieden als de beoogde locatie in Oss.

¹⁸ Bron: Gemeente Oss, Crematorium Oss (2013) <https://www.oss.nl/inwoners/actueel/plannen-en-projecten/Crematorium-Oss.htm>

Locatie Docfalaan Oss meest geschikte en logische locatie voor realiseren beoogde ontwikkeling

Daarnaast biedt ontwikkeling van het crematorium op de beoogde locatie, aansluitend op het bestaande mortuarium, een aantal andere voordelen. Ontwikkeling van het beoogde crematorium in aansluiting op het bestaande stadsmortuarium heeft diverse ruimtelijk en economische voordelen. Ook kan met ontwikkeling op de beoogde locatie, zoals ook in paragraaf 3.3 word omschreven, mede door de ligging aan het bestaande stadsmortuarium en in de nabijheid van andere lijkverzorgingsfaciliteiten, het beste worden ingespeeld op de kwalitatieve behoefte en voorkeuren. Daarmee is de beoogde locatie voor het plan de meest logische en geschikte locatie voor deze ontwikkeling. Hierna lichten we dit verder toe.

Aansluiting op stadsmortuarium beperkt het ruimtebeslag en leidt tot clustering uitvaartvoorzieningen

Het crematorium zou in theorie ook als losse, solitaire voorziening op een ander locatie kunnen worden ontwikkeld, maar dat zou leiden tot een groter ruimtebeslag: het benodigde ruimtebeslag zou toenemen omdat veel bijbehorende voorzieningen (asbestemmingen, parkeervoorziening, afscheidsruimtes, etc.) dan afzonderlijk ontwikkeld zouden moeten worden. Het voorliggende plan beoogt een aansluiting op het reeds bestaande stadsmortuarium op de locatie, en in de nabijheid van de bestaande begraafplaats waar reeds asbestemmingen aanwezig zijn. Hierdoor is het benodigde ruimtebeslag voor het nieuwe crematorium relatief beperkt. Bovendien is het beoogde crematorium als onderdeel van een bredere bedrijfsvoering met onder andere een bestaand mortuarium minder kwetsbaar.

Tot slot heeft aansluiting bij het bestaande mortuarium en clustering van voorzieningen nog andere voordelen ten opzichte van de ontwikkeling van een solitair crematorium: er kan een kwaliteitsimpuls plaatsvinden door clustering van uitvaartvoorzieningen, er wordt aangesloten op bestaand stedelijk gebied dat reeds voor lijkverzorgingsdoeleinden (mortuarium) is bestemd, en ook kan bijvoorbeeld het aantal verkeersbewegingen beperkter zijn dan bij een solitair crematorium. Dit kan onder andere een lagere belasting van milieu, beperktere overlast en lagere kosten voor aanleg van infra en openbare ruimte tot gevolg hebben.

Locatie optimaal qua ruimtelijk inpassing, bereikbaarheid en faciliteren van kwalitatieve behoefte

Zoals ook in paragraaf 3.3 is omschreven kan op de locatie aan de Docfalaan het beste worden ingespeeld op de toenemende kwalitatieve behoefte aan een hoogwaardige en kleinschalige crematievoorziening centraal gelegen in de omgeving van Oss. Door clustering van lijkverzorgingsfaciliteiten kan immers een kwaliteitsimpuls worden gegeven aan het voorzieningenniveau op dat vlak, en kan optimaal worden ingespeeld op de behoefte aan meer persoonlijke uitvaarten 'op maat' voor de klant. Verder is de beoogde locatie optimaal voor wat betreft de ruimtelijke inpassing van het crematorium: door de ligging in de bosrijke omgeving achter het stadsmortuarium kan een hoge mate van privacy en rust (piëteit) worden gerealiseerd. Verder is de locatie optimaal bereikbaar voor potentiële klanten in het verzorgingsgebied en wordt parkeren integraal in het plangebied gefaciliteerd. Bovendien kan de komst van een crematorium een beperking van verkeersstromen in Oss opleveren. Bewoners van Oss en omliggende kernen hebben een crematievoorziening dicht bij huis.

Plan crematorium Oss kan niet worden gefaciliteerd binnen BSG: daarmee voldoet plan aan de Ladder

Voor de alternatievenafweging in het kader van de Ladder is van belang of er binnenstedelijke locaties (binnen BSG) redelijkerwijs beschikbaar en geschikt (te maken) zijn om het beoogde plan (de behoefte) te kunnen faciliteren. Op basis van bovenstaande analyses concluderen we dat de beoogde locatie aan de Docfalaan het meest geschikt en logisch is om het voorliggende plan en concept te realiseren en de behoefte in het verzorgingsgebied te faciliteren.

Er zijn geen alternatieve locaties binnen bestaand stedelijk beschikbaar en geschikt zijn om dit concept en deze behoefte te kunnen faciliteren. Het plan voorziet bovendien in een kwantitatieve en kwalitatieve behoefte (zie hoofdstuk 3) en voldoet daarmee aan de Ladder.

Bijlage: Toelichting crematiecapaciteit

Omdat cijfers over de werkelijke benutting van de crematiecapaciteit onvoldoende beschikbaar zijn, rekenen we met een theoretische gemiddelde crematiecapaciteit van bestaande crematoria die impact hebben op het potentiële verzorgingsgebied van Oss (zie tabel 2). Voor crematievoorziening Oss wordt het aantal diensten (crematies) per dag beperkt tot gemiddeld 2.3 per dag (maximaal)¹⁹. Voor de andere crematoria hanteren we gebruikelijke parameters qua aantal ovens, theoretische gemiddelde ovencapaciteit en totale capaciteit per jaar.

Op basis van eerdere onderzoeken naar behoefte aan crematievoorzieningen en onze bureauexpertise weten we dat de benuttingsgraad doorgaans op circa twee derde van de maximale theoretische ovencapaciteit ligt. Daarom hanteren we voor de berekeningen van de crematiebehoefte met een theoretische gemiddelde ovencapaciteit van 3 crematies per dag per oven. Het aantal crematies in het beoogde crematorium is vastgesteld maximaal 700 per jaar

TOELICHTING THEORETISCHE GEMIDDELDE CAPACITEIT

We rekenen om praktische redenen met een gemiddelde theoretische ovencapaciteit. Die wordt bepaald door het aantal ovens en de verbrandingscapaciteit per oven. Crematoria hebben in werkelijkheid in de basis geen maximale ovenbenutting nodig voor een rendabele bedrijfsvoering. In de praktijk wordt de crematiecapaciteit per dag bepaald door een wisselende vraag. Het aantal sterfgevallen varieert per dag en per situatie. Bovendien wordt de crematiecapaciteit per dag sterk bepaald door de gewenste dienst van de klant, tijdsduur van de ceremonie en service. Slechts 5% tot 10% van de crematies betreft een technische crematie (crematie zonder ceremonie). Ten slotte wordt de benutting van ovencapaciteit sterk beïnvloed door overige voorzieningen van het crematorium zoals de ontsluiting, parkeergelegenheid, het aantal aula's en welkomstruimtes. Het gevolg hiervan is dat een volledige theoretische benutting van de ovencapaciteit (5 crematies per dag) doorgaans in praktische zin niet mogelijk is. Het is daarom reëel om uit te gaan van een gemiddelde van 3 crematies per dag.

Behoeft in het ruimtelijk verzorgingsgebied

Om de vraag- aanbodverhoudingen in de marktregio te bepalen, zetten we hierna vraag en aanbod tegen elkaar af. Achtereenvolgens geven we de vraag-aanbodverhoudingen voor de jaren 2019 en 2029 weer.

Theoretische crematievraag is groter dan crematieaanbod in de marktregio in 2019

In tabel 7 is de crematiecapaciteit, marktaandeel en potentiële marktvraag per crematorium in het verzorgingsgebied weergegeven. Het beoogde crematorium in Oss heeft een potentieel marktaandeel van 32% in de betreffende marktregio wat neerkomt op een potentiële crematievraag van circa 590 crematies per jaar in 2019, die groeit tot maximaal circa 840 in 2029. Uit de tabel blijkt dat er zonder uitbreiding van het aanbod met het beoogde crematorium in Oss, sprake is van een beperkte (theoretische) ondercapaciteit van 210 crematies per jaar in 2019. Met de vestiging van crematorium Oss is er in het gehele verzorgingsgebied anno 2019 sprake van een theoretische ondercapaciteit van 100 crematies per jaar.

¹⁹ Op basis van beschikbare informatie m.b.t. tot het plan voor ontwikkeling crematorium Oss

Tabel 6: Crematiebehoefte in verzorgingsgebied 2019 met crematievoorziening Oss

Crematorium	Markt- potentieel (2019)	Markt- aandeel	Marktvraag per jaar 2019	Capaciteit per jaar (bij 3 crematies /dag)	Capaciteit op o.b.v. markt aandeel	Theoretische onder/over- capaciteit per jaar
Dela Rosmalen	37.400	12%	220	900	110	110
Dela Waalstede Nijmegen	16.500	5%	90	1800	90	0
Yarden Beuningen	37.000	12%	210	1800	210	10
Veldhoen (Uden)	23.500	7%	140	900	70	70
Jonkerbos Nijmegen	7.700	2%	40	1800	40	0
Dela Uden	41.200	13%	240	1800	230	10
Dela Maaslanden (Heusden)	24.500	8%	140	1800	140	0
Andere crematoria	30.900	10%	180	1800	170	0
Totaal exclusief Oss	219.000	68%	1260	12600	1050	210
Oss	<u>102.500</u>	<u>32%</u>	<u>590</u>	<u>700</u>	<u>700</u>	<u>-110</u>
Totaal inclusief Oss	321.400	100%	1.850	13.300	1750	100

Bron: CBS (2019), bevolkings- en sterfteprognose provincie Noord-Brabant (2017), bevolkingsprognose provincie Gelderland (2016) en Deskresearch. Bewerking Stec groep (2019). Afronding op 100 en 10-tallen, waardoor afrondingsverschillen kunnen ontstaan.

In de berekening van de vraag-aanbodverhoudingen in de marktregio, rekenen we met de ovencapaciteit op basis van het marktaandeel per crematorium. Daarmee nemen we in ogenschouw dat de ovencapaciteit van verschillende crematoria slechts beperkt beschikbaar is voor de vraag vanuit het verzorgingsgebied in Oss. Doen we dit niet dan zouden we ook capaciteit meerekenen waarmee crematoria voorzien in vraag van buiten het ruimtelijk verzorgingsgebied van het plan in Oss. Omdat ook de crematievraag op basis van de marktregio is berekend, ontstaat er met deze methode realistischer beeld van de vraag-aanbod-verhouding in de marktregio.

De toevoeging van het beoogde crematorium in Oss op basis van tabel 7 geeft geen negatieve effecten op de bedrijfsvoering van andere crematoria in het verzorgingsgebied Oss. Dit omdat de vraag in 2019 al groot genoeg is, en de crematoria in de regio ook nu al in de praktijk met een lagere benuttingsgraad een sluitende exploitatie kunnen draaien. Anders gezegd: een lagere benuttingsgraad resulteert niet direct in onaanvaardbare overcapaciteit of leegstand. Dit aspect is belangrijk in het licht van de Ladder. Vanuit de Ladder is immers vooral overcapaciteit die resulteert in leegstand ongewenst.

CREMATIEVRAAG GROEIT HOOGSTWAARSCHIJNLIJK DOOR NA 2029

Langetermijnvoorspellingen gaan met grotere onzekerheden gepaard. In het licht van de Ladder is bovendien een tijdschors van tien jaar gebruikelijk (geldigheid bestemmingsplan). Daarom hebben we ons in de behoefteberekening gebaseerd op de periode 2019-2029. In tabel 4 geven we ook een doorkijk tot 2039. Daaruit blijkt dat de crematievraag ook in de periode 2019-2020 vermoedelijk fors toeneemt. Kortom, op de lange termijn voorziet crematievoorziening in een grotere behoefte.

Crematievraag groeit tot 2029 harder dan crematieaanbod in de marktregio

Hierna berekenen we op dezelfde wijze als bij de tabel 7 de vraag-aanbodverhouding in de marktregio, maar nu voor het jaar 2029. Op basis van geprognosticeerde sterftcijfers, met zowel het gemiddelde als het sterke groeiscenario en de bevolking binnen het verzorgingsgebied in het jaar 2029 kunnen we crematiebehoefte binnen een bandbreedte in 2029 berekenen. Uit de tabel blijkt dat er in 2029, ook met de vestiging van het beoogde crematorium in Oss, sprake is van een theoretische ondercapaciteit in de marktregio.

Tabel 7: Crematiebehoefte in verzorgingsgebied 2029 met crematievoorziening Oss

Crematorium	Markt-- potentieel (2019)	Markt- aandeel	Marktvraag per jaar 2029	Capaciteit per jaar (bij 3 crematies /dag)	Capaciteit op o.b.v. markt aandeel	Onder/ over- capaciteit per jaar
Dela Rosmalen	39.000	12%	300-310	900	110	190-200
Dela Waalstede Nijmegen	25.800	5%	135-140	1.800	90	40
Yarden Beuningen	41.900	12%	290-300	1.800	210	90-100
Veldhoen (Uden)	24.000	7%	190	900	70	120-130
Jonkerbos Nijmegen	36.800	2%	60	1.800	40	20
Dela Uden	7.400	13%	330-340	1.800	230	100-110
Dela Maaslanden (Heusden)	16.000	8%	200	1.800	140	60
Andere crematoria	105.000	10%	250	1.800	170	70-80
Totaal exclusief Oss	222.200	68%	1.740-1.800	12.600	1.050	690-740
Oss	105.000	32%	820-840	700	700	120-140
Totaal inclusief Oss	327.200	100%	2560-2640	13.300	1750	810-880

Bron: CBS (2019), bevolkings- en sterfteprognose provincie Noord-Brabant (2017), bevolkingsprognose provincie Gelderland (2016) en Deskresearch. Bewerking Stec groep (2019). Afronding op 100 en 10-tallen, waardoor afrondingsverschillen kunnen ontstaan.

In tabel 6 is te zien dat in de marktregio op dit moment sprake van een beperkt (theoretisch) tekort aan crematievoorzieningen ten opzichte van de huidige crematievraag (in 2019). Ook wanneer crematorium Oss in 2019 aan het aanbod zou worden toegevoegd is er nog sprake van een beperkte ondercapaciteit in het crematieaanbod. Daarnaast zien we dat de additionele crematievraag de komende tien jaar (tot 2029) groeit tot maximaal zo'n 790 crematies per jaar in de marktregio. Daarmee is de additionele vraag de komende tien jaar in de marktregio voor het plan, groter dan de beoogde toevoeging van maximaal 700 crematies per jaar voor crematorium Oss.